

Coroana lui Despot Vodă în Tezaurul Imperial de la Hofburg (Austria)

de Conf. univ. dr. George V Grigore

Întrebându-ne unde oare au dispărut coroanele tuturor voievozilor români din Evul Mediu, a căror valoare poate fi estimată la zeci de milioane de euro, am pornit pe un fir de legendă. Astfel, una dintre acestea, respectiv *Corona Rascianorum Valahorum*, aparținând lui Ioan Iacob Heraclid, sau Iacob Eraclide (1511 - 1563), cunoscut drept Despot Vodă, domn al Moldovei între anii 1561 – 1563, se află în *Tezaurul Imperial de la Palatul Hofburg* (Austria). De origine greacă, Despot Vodă s-a născut pe insula Creta sau Samos, unde tatăl său era marinar. În anul 1562 este încoronat în Moldova cu două coroane. Informația este cu totul inedită, atestând existența a două coroane ale Moldovei, una a *Țării de Sus* și celalaltă a *Țării de Jos* (Moldova (ca „patrie” a civilizației Cucuteniene, ce depășește 6 – 7.000 de ani vechime; „M” – ca mamă și „old”=„Cea bătrână” (Mol – Dava, unde „ol” este vasul creației, matca, matricea, mitra) era împărțită, pentru o mai bună administrare (dar și pentru a semnala existența a două țărmuri, a două lumi, care vin în contact din când în când, ca semn al lui opt (Cerbul Sharabha cu 8 picioare; octogonul), sau de două ori patru) în două Moldove, împărțire asemănătoare cu cea a Egiptului antic (*Egiptul de Sus* și *Egiptul de Jos*, cu cele două coroane pe care le purta faraonul, ca un bun conducător „cu patru ochi”, ce vede în cele două Țărmuri). Dintre elemente comune ale celor două popoare cu religie comună la un moment dat putem menționa și totemul „pasăre” (cu sens de „P” – Cea gravidă care vine cu noua

lume, care „sare”; saltul lui Pan, saltul Caprei, zborul peste Șa, peste Pisc (P – X)), care era Gaya (Mama Gaya Vultureanca) pentru Geții sudici (de jos), pandant cu șoimul egipten (Horus). Tot astfel pentru Dacii nordici (de sus; „dac” citit invers devine „cad”, pentru că va cădea o nouă lumea peste noi) totemul lor era steagul „șarpele-balaur”, pandant cu cobra egipteană. Toate aceste elemente simbolice comune dovedesc existența comună a Vechii Biserici Valaho – Egiptene a *Geților de Aur primordiali*. Revenind la studiul nostru, odată ajuns domn al Moldovei, Despot Vodă, prin încercările sale de a reforma moravurile decăzute ale țării, prin marginalizarea boierilor, aducând în țară consilieri străini, și prin împovărarea poporului cu noi impozite, nu a făcut decât să își grăbească decăderea. Amenințat din toate părțile, se refugiază în cetatea Sucevei, care, după un asediu de trei luni, este silită să deschidă porțile. Despot moare lovit de buzduganul hatmanului Ștefan Tomșa la 5 noiembrie 1563, după care trupul său a fost decapitat, iar capul său împăiat a fost trimis la Constantinopol. Istoria lui Despot este cunoscută pentru că a fost dramatizată de Vasile Alecsandri în drama sa „*Despot-Vodă*”. Această a doua coroană a sa – despre care încercăm să aflăm mai multe date - , cunoscută în prezent ca și *Coroana principelui Bocskai*, este o bijuterie deosebită și de mare preț ce poate fi admirată în *Tezaurul Imperial de la Palatul Hofburg* (Austria). Este o bijuterie din aur, bătută cu rubine, smaralde, safire, turcoaze și perle, primită în 1605 de la sultanul Ahmet I, cu ocazia încoronării ca rege al Ungariei. Coroana este expusă alături de cutia în care a fost trimisă de sultan, fabricată la Isfahan, din piele de Persia. Imensa avuție a lui Despot Vodă a fost împrăștiată în cele patru vânturi, după moartea sa violentă. O posibilă informație despre această coroană purtată de elapare în lucrarea istorică a lui Mikloș Istvanffz „*Pannonii Historiarum de rebus Ungaricis libri*” (Ab.a. 1490. Ad a 1606. *Coloniae Agrippinae*, 1622). În anul 1605 a fost ales principe al Transilvaniei și rege al Ungariei Istvan Bocskai

(*Principele vilaietului Trasilvania și regale poporului ungar* – acordat de marele vizir Lala Mehmed pașa). De jure, Bocskai nu a fost și regele Ungariei, ci a rămas doar principele Trasilvaniei, nefiind încoronat cu Coroana Sfântă a Ungariei. Sultanul Ahmed I i-a făcut cadou o coroană superbă, alături de alte însemne ale regalității. Dar Bocskai a mai primit o altă coroană și anume *Corona Rascianorum Valachorum*, din partea sașilor din Brașov. Această coroană dispare însă fără urmă și nici Bocskai nu mai face nici o referire la ea în testamentul său. Despre această coroană scrie Istvanffy că „...a fost scoasă dintr-o anumită groapă – ascunzătoare și a fost a acelui despot care a pus sub jugul său Moldova și a devenit știut în zilele noastre” (Jan Bocatius crede că această coroană transilvană a lui Bocskai inițial a fost a lui *Mihnea cel Rău*, ucis de către Demeter Jaksich, la Sibiu). Coroana „turcească” a ajuns în posesia Habsburgilor în anul 1610. După moartea lui Bocskai, în 1609, Dieta Ungariei hotărăște predarea coroanei cu scop de păstrare arhiducelui de Austria (regele Ungariei), Matthias (Legea din anul 1609, art. XX, 5). Cui I se cuvine de drept coroana – Bocskai? În anul 1918 Furerul Schatzkammer-ului afirma (fals): „*Bocskay liess die Krone... im Jahre 1606 dem Konige Matthia... einhandigen*” (Bocskai a dăruit coroana în anul 1606 regelui Matthias). În testamentul său principele nu precizează nimic despre așa ceva. După destrămarea monarhiei austro-ungare atât statul român, cât și Ungaria, au cerut returnarea coroanei-Bocskai (pretenții bazate pe art. 196 al tratatului de la *Saint-Germain*). Negocierile dintre România și Austria au continuat până în anul 1924 și au fost reluate în iulie 1926, cu participarea *Ministerului Austriac al Învățământului* și cu reprezentantul arhivelor românești la Viena. Între timp Austria a ajuns la înțelegere cu Ungaria, acceptând verdictul unui tribunal internațional. La data de 27 noiembrie 1932, la Veneția, prin arbitrajul judecătorului federal Agostino Soldani din Elveția, cele două guverne au stabilit că problema coroanei-Bocskai să rămână deschisă

până la noi lămuriri. De la Protocolul încheiat la Veneția în 1932 statul austriac nu a mai purtat nici un fel de discuții oficiale cu România, sau cu Ungaria privind returnarea coroanei Bocskai, iar acesta tronează liniștită într-o vitrină a *Tezaurul Imperial de la Palatul Hofburg* (Viena - Austria). De mai mult de șapte secole, imperiul habsburgic a fost condus de la Hofburg. Capela imperială, construită în stil gotic, mai amintește încă de vechiul palat. Chiar în mijlocul orașului vechi poți admira decoruri luxuriante vizitând apartamentele private și încăperile în care monarhul și familia sa își duceau viața cotidiană la curtea imperială. Numeroasele muzee și colecții de artă existente aici stau mărturie pentru deosebitul simț artistic al monarhilor. Hofburg-ul a fost locuit de familia imperială până în 1918. Inițial a fost o cetate medievală din secolul al 13-lea, transformată ulterior în splendida reședință a habsburgilor odată cu accesul acestora la putere și cu extinderea dominației lor. Astăzi, la Hofburg se află sediul oficial al președintelui republicii, precum și un important centru de conferințe și numeroase expoziții de artă.

Statul roman, prins în vârtoarea transformărilor democratice globalizante actuale a uitat de valorile lăsate moștenire de străbunii săi și nu a mai solicitat discuții lămuritoare sau posibile negocieri legate de coroana mai sus amintită. Începând de la voievozii întemeietori, toți voievozii („voie – vo – da”, sau „cel care dă voie”, cei care reprezintă legea) români sunt înfățișați în majoritatea reprezentărilor, în special de pe zidurile mănăstirilor, purtând coroane complexe, realizate din aur și bătute cu pietre scumpe. De-a lungul timpului, prețioasele podoabe care încununau fruntea domnitorilor români la sfânta încoronare au dispărut fără urmă. „În mormintele voievodale deschise până acum nu s-a găsit nicio coroană”, preciza academicianul Ștefan Gorovei. Toțiau fost reprezentanți purtând coroane, inclusiv doamnele țării și chiar toată familia regală, inclusiv fii și fiicele. Coroana reprezenta Bolta Cerească, Matricea Marii Mame, Cercul de Aur al sigiliului ceresc (Labarum), pe

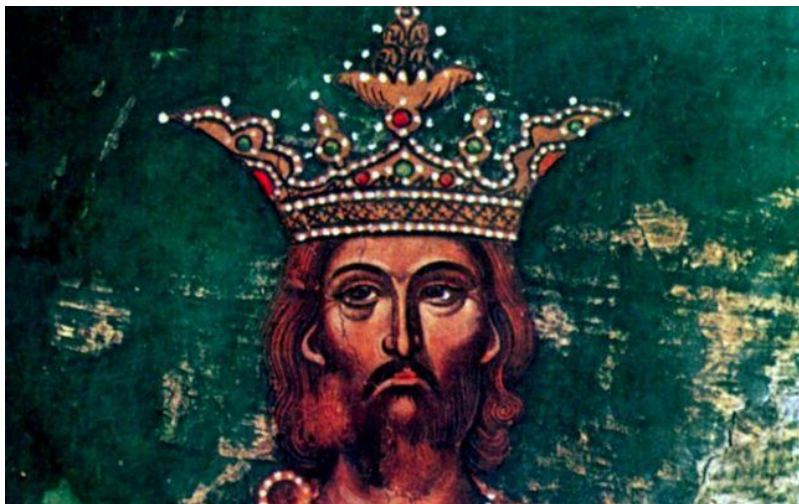
care apăreau câteodată reprezentați munții salvării noastre. Istoricii bănuiesc că este vorba doar de un canon bisericesc în cazul coroanelor, bijuteriilor și simbolurilor de investire, aceste fiind atestate și de documentele vremii. „Cea mai veche știre privind o asemenea coroană în Moldova datează din 1550; este vorba de coroana comandată de Iliș al –II- lea Rareș bijutierilor brașoveni, în vederea organizării unei somptuoase încoronări la Suceava, interzisă, însă de turci”, preciza Ștefan Gorovei în lucrarea sa, „*Mușatinii*” (sens de „M – ușa – T”, sau „*Marea Mamă va deschide ușa și celui bătân – Zeul Zeilor, Tatăl*”). Specialiștii spun că ultimii domnitori care au purtat coroane în Moldova au fost cei din neamul Lăpușnenilor (cu sens de „L – „a – pus” – N”, sau „Saltul (Cotul, Colțul) va aduce Nașterea din Nou”), cu o scurtă perioadă de reînviere în timpul Movileștilor (movila, troianul, tumulul, plaiul) și mai apoi ultimul domn atestat ca purtând coroană fiind Ștefan Tomșa al II-lea (Tomșa cu sens de „T care este un Om ce stă pe Șa” (zeul Șaue, Șu), semn al Cavalerului Danubian, al Zeului Războinic, Zeul Paloș ce va veni) la 1616, așa cum arată o imagine gravată pe un tetraevangheliar. În general, turcii au fost aceia care nu au mai dorit ca voievozii români să mai poarte coroane, ca simbol al stăpânirii autocrate. Au preferat până la urmă „cuca” (de la „Zeul Kuk, al începutului A”, cel care vine și aruncă vechea creație din cuib și își depune propriile ouă - Noua Creație; cuca este și stema care se poartă pe bonetă-șapcă-chipiu-cușmă; Zeul Kuk este reprezentat în Bucegi; acum zeul se află tocmai la „cuca măcăii”, adică departe); un fel de cușmă, ca simbol al vasalității. De altfel, așa apar reprezentanți (cu cucă) și Petru Șchiopul, Ioan Vodă cel Viteaz, Vasile Lupu, Constantin Brâncoveanu sau Matei Basarab. Totodată, se observă, fără să reprezinte o închinare față de turci, că și Vlad Țepeș nu apare purtând coroană, ci o bonetă. Cușmă în loc de coroană poartă și Mihai Viteazul. Toate aceste cușme aveau ca „podoabă” o cucă. „*Cert este faptul că, din partea Porții,*

*învestirea nu se făcea cu coroană, ci cu o cucă și un steag („Steaua – G”) de domnie”, preciza Ștefan Gorovei. Ceea ce s-a întâmplat însă cu acele coroane ale vechilor voievozi rămâne un mister. Cert este că vechile coroane voievodale nu mai există sau cel puțin nu le este cunoscută actuala locație, dar simbolul lor a rămas nepieritor. Coroana lui Despot Vodă bucură privirile din vitrina sa de la *Tezaurul Imperial de la Palatul Hofburg* (Viena - Austria). Poate viitorul o va aduce acasă...*

Coroana principelui Bocskai, cea purtată și de Despot Vodă (în formă de mitră-Născătoare), poate fi admirată în *Tezaurul Imperial de la Palatul Hofburg* (Viena -Austria). Coroana, dar și sceptrul principelui Ștefan Bocskai au fost primite în dar de la sultanul turc Ahmed pentru că a condus răscoala antihabsburgică. Ștefan Bocskai (născut la data de 1 ianuarie 1557 în Cluj și decedat la data de 29 decembrie 1606 la Cașovia în Slovacia) a fost conducătorul răscoalei antihabsburgice și după ce a învins armata imperială la Almoșd,

Ungaria, în data de 4 octombrie 1604, a fost proclamat principe al Transilvaniei. A avut o domnie scurtă, fiind otrăvit în data de 29 decembrie 1606 de către cancelarul său, Mihai Katay.

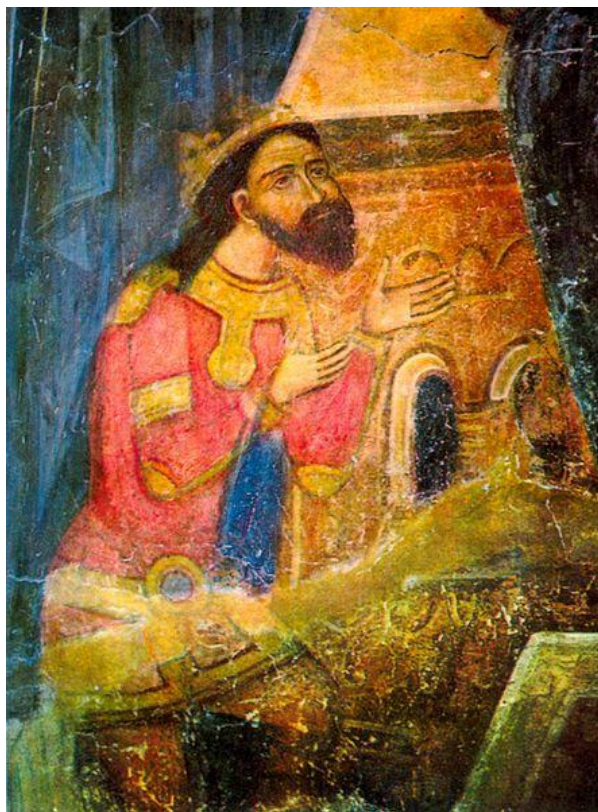
Mircea cel Bătrân și coroana sa

Ștefan cel Mare și familia sa purtând coroane reprezentat la Voroneț

Primii voievozi ai Moldovei purtând coroane

Basarab I și coroana sa

Cuca lui Mihai Viteazul (are pană – ca semn getic al Marii Mame Gaya Vultureanca)

Seamnă cu căciula dacică, cu vârful întors (întoarcerea la izvoare)

Vlad Șepeș poartă o cucă (a Zeului Kuk, aflat acum la Cuca Măcării – ca semn de mac roșu (Macedonia), menstra Marii zeițe născătoare, Ploaia Roșie ce va veni) aflată de Steaua cu opt colțuri (format din două cecuri.....Două cicluri, două zale, semn al „colindeților” făcuți la Moși; semn al octogonului, al cosciugului, al infinitului; reprezentat și pe Biserica omului de la Adam-Clisi...). Simbolul Pomului Vieții ce susține pana de pasăre are cinci ramificații, 4 reprezentând Pământul și una (Polul, Vârful, Coloana Cerului) – cea „erectă”, este „Mutu care f.e pământul”, aducând Noua Creație.